

РЕЦЕНЗИЯ

**НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД
ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА НАУЧНАТА И ОБРАЗОВАТЕЛНА
СТЕПЕН „ДОКТОР НА МЕДИЦИНСКИТЕ НАУКИ”**

НА ТЕМА:

**„СЪРДЕЧНО-СЪДОВ РИСК И СЪРДЕЧНО-СЪДОВИ ПРОМЕНИ
ПРИ ПАЦИЕНТИ С ПСОРИАЗИС”**

от

Доц. д-р Снежана Томова Тишева-Господинова

Със заповед № 1124 от 26.06.2012 г. на Ректора на МУ-Плевен проф. Д-р Григор Горчев съм избран за рецензент на дисертационния труд на доц. д-р Снежана Тишева-Господинова, д.м.

Дисертационният труд е представен на 270 стандартни страници, при следното съдържание:

- Въведение и съкращения – 8 стр.;
- Литературен обзор – 75 стр.;
- Цели и задачи, материали и методи – 12 стр.;
- Собствени резултати - 97 стр.;
- Обсъждане -35 стр.;
- Изводи –3 стр.;
- Основни приноси – 7 стр.;
- Библиография – 46 стр.;
- Приложения – 5 стр.

Темата на дисертационния труд е актуална в световната медицинска литература, новаторска и една от първите по рода си в Република България.

Псориазисът е хронично възпалително, системно заболяване. Това е една от основните и интензивно разработвани теми от голям брой изследователи в целия свят. Възпалителната генеза на заболяването е предпоставка за развитието на много съпътстващи заболявания като хиперлипидемия, ИБС, хипертония, миокарден инфаркт, метоболен синдром, болест на Crohn и т.н.

Според Medscape статията на един от най-известните изследователи на псориазис в света Enno Christophers: “Psoriasis: Heterogeneity and Comorbidities” (Expert. Rev. Dermatol. 2012;7: 195-202 е най-четената за 2012 год.

За актуалност и новаторство на избраната за разработка тема давам най-високата възможна оценка, още повече, че това е едно от първите проучвания в България.

Литературния обзор е написан на 75 страници в издържан стил и онагледен с цветни фигури, което улеснява читателя. От данните в обзора доц. Тишева формулира 7 извода, които служат за база на поставените задачи в научното проучване.

Целта е ясно формулирана и от нея произхождат 18 поставени задачи, обхващащи анализ на рисковите фактори и маркерите на налични сърдечно-съдови заболявания.

Стандартната оценка на риска е извършена по приетата в Европа система Systemic Coronary Risk Evaluation (SCOR).

Клиничното проучване е извършено върху 204 пациенти (103 с psoriasis vulgaris не получили подобрене от локалната терапия или с псориатичен артрит и 101 пациенти без псориазис (контролна група).

Двете групи мъже и жени са оценени в сравнителен аспект като съгласно критериите на Henseler и Christophers са разделени на 2 подгрупи – psoriasis with early onset (под 45 год.) и psoriasis with late onset (над 45 год.).

Един от проблемите на българското население свързан с начините на хранене – дислипидемията е проучен в сравнителен аспект.

Важна и съществена част от изследванията е установяването на по-чест метаболен синдром на пациентите с псориазис – 73,8 % в сравнение с контролите – 54,5 %.

Установява се, че при псориатиците от втора подгрупа (над 45 год.) значително нараства честотата на хипертонията и метаболния синдром. Тези факти изискват своевременното приложение на антихипертензивни средства за профилактика на други последващи кардиологични заболявания и контрол на протичането на псориазиса. Това е важен момент от проучванията, който изисква интердисциплинарен контрол.

Артериалната хипертония и метаболния синдром са определящи фактори за повишението на сърдечно-съдовия риск при пациенти с псориазис според мултифакторния анализ.

Алгоритъмът, който доц. Тишева предлага за поведение при болни с псориазис и проследяване от екип в състав от ОПЛ, дерматолог, кардиолог, ендокринолог, ревматолог и психиатър показва, че авторката отлично владее разработваната тема и има ясни и правилни виждания по проблема.

Алгоритъмът е оптимистичен и трудно изпълним при настоящото състояние на здравеопазването в нашата страна, но показва, че както винаги, така и сега в България има изтъкнати специалисти, които поставят и намират решението на проблемите за здравната профилактика и лечение на населението в унисон със световната практика.

Авторката извежда като резултат от проучванията си 18 извода.

Приемам изтъкнатите приноси, както и предложения автореферат.

Критични бележки:

1. Необходимостта от прилагане на антихипертензивни средства при голяма част от псориазиците налага включването на текст, който изрично предупреждава, че бета-блокери на медикаменти, които влошават протичането на псориазиса. Същото, но в по-малка степен се отнася и за ACE – инхибиторите. Доц. Тишева-Господинова отбелязва (стр.170) „Въпреки публикациите, бета блокери влошават клиничния ход на псориазиса, това е една от най-често използваните групи медикаменти (илюстрирано с фиг.45). Това насочва към заключението, че самите кардиолози не познават добре тези факти и доц .Тишева трябва да положи усилия в тази насока.

2. Включването само на 9 литературни източника на кирилица на фона на цитирани 345 литературни източника е крайно недостатъчно. Не са включени проучванията на Н. Кирякова и А. Киряков за липидния профил при псориазици, на Л. Дъскарев за псориазис и диабет тип II, на Н. Ботев-Златков, които още в 70-те години на миналия век изказват хипотези, които днес са общоприети. Не са включени и други български автори, които разработват темата псориазис и медикаменти (Н. Цанков, Д. Антонов, Ж. Казанджиева, К. Дреновска, И. Ангелова).

3. Съществуващите 16 извода биха могли да се синтезират в 14.

Заклучение:

Убедено препоръчвам на научното жури и МУ-Плевен присъждането на научната и образователна степен „доктор на медицинските науки” на доц. Снежана Тишева-Господинова поради:

1. Актуалността на разработваната тема в световен мащаб, както и това, че е едно от първите български проучвания по този въпрос

2. Стройната композиция на научния труд, убедителните данни на базата на употребата на съвременни статистически методи, логиката на научните съждения

3. 34-те научни статии и резюмета от участия в национални и международни конгреси (19 реални публикации, от които 3 в чужбина) по темата на дисертационния труд. Реалните публикации на доц. Тишева-Господинова несвързани с дисертационния труд са 67, от които 2 са публикувани в най-елитните научни медицински списания в света – New England Journal of Medicine и Lancet.

Моята препоръка към доц. Тишева е да публикува фрагменти от дисертационния си труд в чуждестранни дерматологични списания.

Чл. Кор. Проф. Николай Цанков, д.м.н.

Токуда Болница - София